

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ
Κ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΥΝΟΔΟΣ Γ΄
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΞΔ΄

Τετάρτη 28 Ιανουαρίου 2026

Αθήνα, σήμερα στις 28 Ιανουαρίου 2026, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9:04΄ συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Β΄ Αντιπροέδρου αυτής κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Θα ήθελα να εκφράσω κι εγώ, εκ μέρους του Προεδρείου, τη βαθιά μου θλίψη για το θάνατο των φιλάθλων του ΠΑΟΚ χθες στη Ρουμανία. Ειδική αναφορά γι' αυτό το συμβάν, το πολύ τραγικό για όλους μας, για το οποίο θα έχουν την ευκαιρία να τοποθετήσουν και εκπρόσωποι των κομμάτων, θα γίνει αύριο πριν τη συνεδρίαση.

Εισερχόμαστε τώρα στην Επετειακή Αναφορά στην Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος.

Θα ξεκινήσω με τη δική μου ομιλία και μετά θα λάβουν τον λόγο τα κόμματα με τους Βουλευτές που έχουν οριστεί και στο τέλος θα μιλήσει η κυρία Υπουργός.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Βουλή των Ελλήνων τιμά σήμερα την Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος, μια ημέρα ιστορικής ευθύνης και συλλογικής βαθιάς περισυλλογής. Η 27 Ιανουαρίου ημέρα απελευθέρωσης του Άουσβιτς έχει καθιερωθεί διεθνώς ως Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ναζισμού. Ογδόντα ένα χρόνια μετά η απόσταση του χρόνου δεν αμβλύνει τη φρίκη ούτε μειώνει

το χρέος της μνήμης. Αντιθέτως, ενισχύει την υποχρέωσή μας να τη διατηρούμε ζωντανή.

Το Ολοκαύτωμα υπήρξε το μεγαλύτερο οργανωμένο έγκλημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Έξι εκατομμύρια Εβραίοι εξοντώθηκαν συστηματικά. Ολόκληρες εβραϊκές οικογένειες και κοινότητες αφανίστηκαν ολοσχερώς. Άνθρωποι που στερήθηκαν κάθε δικαίωμα, κάθε αξιοπρέπεια, κάθε ίχνος ανθρωπιάς στο όνομα μιας ιδεολογίας μίσους.

Η Ελλάδα βίωσε αυτή τη θηριωδία με ιδιαίτερη σφοδρότητα. Χιλιάδες Έλληνες Εβραίοι εκτοπίστηκαν και θανατώθηκαν. Οι ιστορικές εβραϊκές κοινότητες που αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής και πολιτισμικής ζωής της χώρας μας αφανίστηκαν μέσα σε ελάχιστο χρόνο. Πρόκειται για μια απώλεια που βαραίνει τη συλλογική μας μνήμη και την ιστορική μας συνείδηση.

Ιδιαίτερα για εμάς που είμαστε από τη Βόρεια Ελλάδα, η τραγική φωτογραφία με τους αθώους συνανθρώπους μας όλων των ηλικιών που περιμένουν να αναχωρήσουν από τη Θεσσαλονίκη με το τρένο του εκτοπισμού, γίνεται ζωντανή υπενθύμιση του πόνου και της απώλειας των εβραϊκών κοινοτήτων της πόλης που μεταφέρθηκαν στο Άουσβιτς και δεν επέστρεψαν ποτέ. Σε λίγο καιρό από σήμερα η συλλογική αυτή μνήμη θα αποκτήσει και μόνιμη έκφραση με την ανέγερση του Μουσείου Ολοκαυτώματος Ελλάδος δίπλα στον παλιό Σιδηροδρομικό Σταθμό Θεσσαλονίκης, έναν χώρο άρρηκτα συνδεδεμένο με τους εκτοπισμούς των Εβραίων της πόλης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η καθιέρωση με ομόφωνη απόφαση της Βουλής της σημερινής ημέρας μνήμης δεν αποτελεί απλώς έναν συμβολισμό. Αποτελεί σαφή αναγνώριση ότι η μνήμη του Ολοκαυτώματος είναι αναπόσπαστο στοιχείο της δημοκρατικής μας ταυτότητας και της ευθύνης μας απέναντι στις νεότερες γενιές. Διότι το Ολοκαύτωμα δεν ανήκει μόνο στο παρελθόν. Λειτουργεί ως διαρκής προειδοποίηση για το πού μπορεί να οδηγήσει η ανοχή στη μισαλλοδοξία, στον ρατσισμό και στον αντισημιτισμό.

Υπενθυμίζει ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί δεν είναι δεδομένοι και ότι απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση και έμπρακτη υπεράσπιση.

Σε μια εποχή κατά την οποία οι αξίες του ανθρωπισμού, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δοκιμάζονται εκ νέου, η ευθύνη της πολιτείας και των θεσμών είναι ιδιαίτερα αυξημένη. Η μνήμη οφείλει να μετατρέπεται σε γνώση και η γνώση σε στάση ζωής και δημόσια πράξη. Με αυτή τη συνείδηση η Βουλή των Ελλήνων αποτίει σήμερα φόρο τιμής στους Έλληνες Εβραίους Μάρτυρες και Ήρωες του Ολοκαυτώματος και επαναβεβαιώνει τη δέσμευσή της στη δημοκρατία, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στη διαρκή υπεράσπιση της ιστορικής αλήθειας.

Σας ευχαριστώ.

Τον λόγο τώρα έχει από τη Νέα Δημοκρατία ο κ. Ευστράτιος Σιμόπουλος, Βουλευτής Θεσσαλονίκης.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ (ΣΤΡΑΤΟΣ) ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σήμερα στην Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος στεκόμαστε εδώ όχι μόνο ως πολιτικοί, αλλά και ως πολίτες. Το Ολοκαύτωμα παραμένει το μεγαλύτερο οργανωμένο, κεντρικά μάλιστα από μία πολιτεία, έγκλημα στην ιστορία της ανθρωπότητας, ντροπή και όνειδος για τον σύγχρονο πολιτισμό, ένα έγκλημα που πρέπει να βαραίνει συνεχώς τη συνείδησή μας. Είναι η απόδειξη του πού μπορεί να φτάσει ο άνθρωπος όταν ο φανατισμός και το μίσος για τον συνάνθρωπο περιβάλλονται με τον μανδύα της ιδεολογίας. Έξι εκατομμύρια Εβραίοι εξοντώθηκαν, άνθρωποι με όνομα, οικογένεια, με φίλους. Το έγκλημα αυτό διαπράχθηκε στην καρδιά μιας Ευρώπης που καυχιόταν για την πρόοδό της μέσα στον 20^ο αιώνα.

Το Ολοκαύτωμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μας αφορά όλους, όχι μόνο ως μνήμη, αλλά και ως προειδοποίηση. Σήμερα ο αντισημιτισμός δεν εμφανίζεται πάντα με τη μορφή που είχε στο παρελθόν. Συχνά μεταμφιέζεται. Κυκλοφορεί ως θεωρία συνωμοσίας, ως ανέκδοτο, ως παραπληροφόρηση,

ως ρητορική μίσους στα κοινωνικά δίκτυα. Γι' αυτό και η επαγρύπνηση αποτελεί διαρκή μας υποχρέωση.

Οι Έλληνες δεν δείχνουμε στη μεγάλη, στη συντριπτική μας πλειοψηφία καμία ανοχή στον αντισημιτισμό, στο ρατσισμό στη μισαλλοδοξία. Παράλληλα, η Πολιτεία οφείλει και το πράττει μάλιστα να διαφυλάσσει τη μνήμη, να προστατεύει έτσι τις νέες γενιές. Γιατί η ιστορική γνώση απέναντι στον μισανθρωπισμό αποτρέπει από την επανάληψη των ίδιων λαθών.

Για εμάς τους Έλληνες και ιδίως τους Θεσσαλονικείς, το Ολοκαύτωμα δεν είναι μια μακρινή αφήγηση, είναι μια βαθιά πληγή στην ιστορία μας. Για αιώνες, ιδιαίτερα η Θεσσαλονίκη υπήρξε μια ζωντανή, πολυφωνική πόλη, όπου το εβραϊκό στοιχείο δεν ήταν μία μειονότητα στο περιθώριο, αλλά οργανικό τμήμα της ταυτότητάς της. Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης, έζησαν, εργάστηκαν, δημιούργησαν συνδιαμόρφωσαν την οικονομία, τον πολιτισμό, τον κοινωνικό της ιστό.

Κι όμως, μέσα σε λίγους μήνες, αυτός ο κόσμος αφανίστηκε σχεδόν ολοκληρωτικά. Περίπου 50.000 Έλληνες Εβραίοι της Θεσσαλονίκης εκτοπίστηκαν. Η Θεσσαλονίκη ακρωτηριάστηκε. Άλλη θα ήταν η πορεία της έως σήμερα. Οι περισσότεροι από τους συμπολίτες μου δεν επέστρεψαν ποτέ. Οδηγήθηκαν στα στρατόπεδα εξόντωσης, όπου η ανθρώπινη αξία μετριόταν σε αριθμούς και στάχτη. Και πολλοί από όσους επέστρεψαν, γύρισαν σε μία πόλη αγνώριστη, σε σπίτια κατειλημμένα, σε περιουσίες χαμένες. Κι όμως, σχεδόν όλοι επέλεξαν να μείνουν στη Θεσσαλονίκη, να ξαναφτιάξουν σπίτια, να ξαναγεμίσουν ελπίδα, να αφηγηθούν τα βιώματά τους στα εγγόνια τους για να μείνει η κτηνωδία στη μνήμη όλων.

Ιδιαίτερα, λοιπόν, στη Θεσσαλονίκη η μνήμη είναι χαραγμένη στο χώρο και το υπό δημιουργία μουσείο Ολοκαυτώματος αποτελεί όχι μόνο φόρο τιμής στους νεκρούς, αλλά και ζωντανό εργαλείο παιδείας και δημοκρατικής αυτογνωσίας. Η φράση «ποτέ ξανά» δεν αρκεί να επαναλαμβάνεται. Πρέπει να νοηματοδοτείτε καθημερινά με πολιτικές επιλογές που μειώνουν τις κοινωνικές ανισότητες, με υπεύθυνο και κοινωνικά ευαίσθητο λόγο. Γιατί η

μνήμη, όταν δεν συνοδεύεται από ανάλογες πράξεις, κινδυνεύει να παραμείνει μια τυπική αναφορά. Οφείλουμε στους Έλληνες Εβραίους, σε όσους χάθηκαν και σε όσους επέζησαν, να κρατήσουμε ζωντανή την αλήθεια. Όχι από ένοχη, αλλά από σεβασμό, όχι από υποχρέωση αλλά από αγάπη στον συνάνθρωπο.

Η σιγή μας ως φόρος τιμής σήμερα, πρέπει να γίνει κραυγή που να φωτίζει το μέλλον. Αιωνία η μνήμη στους νεκρούς. Σεβασμός στην ελληνική εβραϊκή κοινότητα.

Επιτρέψτε μου, τέλος, να εκφράσω και τα δικά μου συλλυπητήρια στις οικογένειες των φιλάθλων του ΠΑΟΚ, όπως και στην ευρύτερη παοκτζίδικη μας οικογένεια, για τον τραγικό χαμό των νεαρών ανθρώπων στο δυστύχημα της Ρουμανίας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε κύριε συνάδελφε. Τον λόγο τον έχει από το ΠΑΣΟΚ-Κίνημα Αλλαγής, κ. Δουδωνής.

Παρακαλώ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΟΥΔΩΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και τα δικά μας συλλυπητήρια στις οικογένειες των θυμάτων και στη μεγάλη οικογένεια του ΠΑΟΚ. Δυστυχώς, τις τελευταίες ημέρες βλέπουμε σειρά δυσάρεστων γεγονότων και είχαμε και πριν δύο μέρες και την απώλεια των ανθρώπινων ζωών στο εργοστάσιο της Βιολάντα. Πρέπει να επαγρυπνούμε και για την ασφάλεια στην εργασία, αλλά πρέπει να αντιμετωπίζουμε, επίσης, και όλα αυτά τα γεγονότα πρώτα απ' όλα ανθρώπινα, διότι η πολιτική δεν πρέπει να απολέσει την ανθρωπιά της.

Έρχομαι στο θέμα μας, στη μνήμη των Ελλήνων Εβραίων και επιτρέψτε μου να αρχίσω με μια μικρή αναφορά στην ιστορία τους, ξεκινώντας από τους Ρωμανιώτες, πηγαίνοντας στη Δήλο, όπου έχουμε την πρώτη συναγωγή που έχουμε βρει εκτός Ισραήλ. Στη λέξη διασπορά, που είναι μια ελληνική λέξη και περιγράφει την εβραϊκή διασπορά, πριν περιγράψει την ελληνική διασπορά. Στην κληρονομιά, βέβαια, των Σεφραδιτών, αλλά και στη μεγάλη συμβολή των Ελλήνων Εβραίων στην ιστορία και στην εξέλιξη της

ελληνικής Αριστεράς, μέσα από τη Φεντερασιόν και την κομβική προσωπικότητα του Αβραάμ Μπεναρόγια. Ειδικά για την Αριστερά, έχει μια πολύ μεγάλη σημασία η συνεισφορά των Εβραίων της Θεσσαλονίκης, ιδεολογική αλλά και καταγωγική, αν μου επιτρέπτε τον όρο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο Μαρκ Μαζάουερ δημοσίευσε ένα βιβλίο για τον αντισημιτισμό. Μιλάει για την εξέλιξη αυτού του δηλητηρίου, το οποίο οδήγησε στη φρίκη του μεγαλύτερου οργανωμένου εγκλήματος που είναι το Ολοκαύτωμα. Μιλάει για την εξέλιξη του φαινομένου, μιλάει για την χρήση του όρου, μιλάει, επίσης, για την χρησιμοποίηση του όρου του αντισημιτισμού, αλλά τέμνει το φαινόμενο.

Ο αντισημιτισμός, λοιπόν, τροφοδότησε το μεγαλύτερο οργανωμένο έγκλημα, όπως είπα, στην ιστορία της ανθρωπότητας. Απέναντι στη φρικωδία των ναζιστικών και φασιστικών ιδεών, απέναντι στις οποίες πρέπει όλοι μας και διαρκώς να επαγρυπνούμε, οι Έλληνες Εβραίοι αγωνίστηκαν. Έχουμε το παράδειγμα του Μαρδοχαίου Φριζή, του πρώτου νεκρού στο αλβανικό μέτωπο. Έχουμε επίσης, Έλληνες Εβραίους να αγωνίζονται στην Αντίσταση, έχουμε Έλληνες Εβραίους να κατατάσσονται στον ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και να συμμετέχουν στον αγώνα, τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, απέναντι στις δυνάμεις κατοχής, όπως και να διεκδικούν τις περιουσίες τους στη Θεσσαλονίκη, κατά τη διάρκεια της Κατοχής, απέναντι σε δοσιλογικές κατασχέσεις.

Έχουμε, επίσης, και νομίζω ότι πρέπει να το τονίσουμε, τέσσερις, όλες κι όλες, φωτογραφίες μέσα από το Άουσβιτς, οι οποίες δείχνουν τη φρικαλεότητα των στρατοπέδων συγκέντρωσης. Και αυτές τις τέσσερις φωτογραφίες τις έβγαλε ένας Έλληνας Εβραίος, ο Αλβέρτος Ερρέρα.

Επίσης, έχουμε δώδεκα σελίδες που γράφτηκαν μέσα από το Άουσβιτς και περιγράφουν τις φρικαλεότητες, περιγράφουν τα όσα συνέβαιναν εκεί. Μπορέσαμε να διαβάσουμε ολόκληρες, όπως προσφάτως, κι αυτές τις έχει γράψει ένας Έλληνας Εβραίος ο Μαρσέλ Νατζαρή.

Σήμερα, δεν μπορούμε, φυσικά, ένα γεγονός που έγινε στο παρελθόν να το αναιρέσουμε. Ήδη από τον Πρωταγόρα ο Πλάτωνας λέει ότι «αυτό το οποίο έχει γίνει, δεν μπορεί να ξεγίνει». Οφείλουμε, όμως, να το θυμόμαστε και να διδασκόμαστε, γιατί υπάρχει μια συγκεκριμένη ιδεολογία, η οποία οδήγησε σ' αυτή τη μαζική εξόντωση εκατομμυρίων ανθρώπων και ενός τεράστιου μέρους των Ελλήνων Εβραίων συμπατριωτών μας. Υπάρχει μια ιδεολογία και υπάρχει μια συγκεκριμένη στάση.

Πρέπει, επίσης, να αντιστεκόμαστε απέναντι σε αυτό που λέμε στη διεθνή βιβλιογραφία, σχετικοποίηση του Ολοκαυτώματος. Το Ολοκαύτωμα, είναι ένα τεράστιο παγκόσμιο, το μεγαλύτερο παγκόσμιο έγκλημα. Δεν πρέπει να σχετικοποιείται, ιδίως όταν χρησιμοποιείται για γεγονότα της εσωτερικής πολιτικής ζωής σε παρομοιώσεις.

Και βέβαια, πρέπει να διαφυλάττουμε αυτή τη μνήμη, γιατί η μνήμη διδάσκει, η μνήμη προστατεύει, η μνήμη μπορεί να αποτελεί πυξίδα για το μέλλον, ώστε να αποφευχθούν πράγματα τα οποία δεν θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί αν δεν υπήρχε η μνήμη και η γνώση.

Άρα, η μνήμη δεν αποτρέπει αυτό που έχει γίνει, μπορεί να αποτρέψει όμως από μελλοντικά γεγονότα, αν υπενθυμίζουμε, αν διδάσκουμε, αν καταδεικνύουμε τι συνέβη τότε. Γι' αυτό και είναι πολύ σημαντικό η πολιτεία να αγκαλιάσει το Μουσείο του Ολοκαυτώματος και θα θέλαμε περισσότερα στην κατεύθυνση αυτή να ακούσουμε, ιδίως για το καθεστώς λειτουργίας του και για τον τρόπο με τον οποίο η πολιτεία καλείται να το αγκαλιάσει.

Η μνήμη, λοιπόν, δεν αναιρεί αυτό που έγινε, η μνήμη προστατεύει στο μέλλον και η μνήμη διαφυλάσσει και τη ζώσα εικόνα των δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων που έχασαν τη ζωή τους τότε από μια ιδεολογία, αυτή του ναζισμού και του φασισμού, δολοφονική και από το δηλητήριο του αντισημιτισμού.

Κλείνω λέγοντας ότι είμαι πολύ περήφανος γιατί η Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Εβραίων καθιερώθηκε από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ

και του Κώστα Σημίτη το 2004. Θέλουμε, όμως και πρέπει να κάνουμε πολύ παραπάνω για να διαφυλάξουμε αυτήν τη μνήμη.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε.

Τον λόγο τώρα έχει από το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας ο κ. Δελής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΣ: Συλλυπητήρια καταρχάς στις οικογένειες των επτά θυμάτων του φρικτού τροχαίου δυστυχήματος στη Ρουμανία.

Ήταν 27 Γενάρη του 1945, ογδόντα ένα χρόνια πριν, όταν οι στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού της Σοβιετικής Ένωσης απελευθέρωναν τους επτά χιλιάδες εναπομείναντες σκελετωμένους κρατούμενους του ναζιστικού στρατοπέδου συγκέντρωσης στο Άουσβιτς Μπίρκεναου. Αυτή είναι η ιστορική αλήθεια και αυτό το γεγονός αποτελεί ένα μονάχα στιγμιότυπο από την **τιτάνια προσφορά της Σοβιετικής Ένωσης και του Κόκκινου Στρατού στη συντριβή του φασισμού ναζισμού, μια ιστορική αλήθεια που συνήθως αποσιωπάται συνειδητά στις περισσότερες επίσημες ανακοινώσεις για τη σημερινή Ημέρα Μνήμης που καθιερώθηκε από τον ΟΗΕ.**

Είναι βαθύτατο ο σεβασμός του ΚΚΕ και απεριορίστη είναι η τιμή που αποδίδει στους νεκρούς του Εβραϊκού Ολοκαυτώματος, **ένα εβραϊκό ολοκαύτωμα βέβαια τμήμα αναπόσπαστο του ολοκαυτώματος των λαών στον Β΄ Παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό Πόλεμο, αλλά και όλων των ναζιστικών θηριωδιών που διαπράχθηκαν στη διάρκεια του. Γιατί τα εκατομμύρια των νεκρών του εβραϊκού λαού βρίσκονται πλάι στα είκοσι εκατομμύρια θύματα του σοβιετικού λαού, στους εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς των αντιστασιακών κινημάτων σε όλη την Ευρώπη και στη χώρα μας που πολέμησαν τον φασισμό.** Στέκονται στο πλάι των νεκρών στα ολοκαυτώματα στην Κάνδανο, στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο, στον Χορτιάτη, στους πάμπολλους μαρτυρικούς τόπους της χώρας μας, στους χιλιάδες εκτελεσμένους της εξέγερσης της Δράμας, του Στρατοπέδου Παύλου Μελά της Θεσσαλονίκης,

του Χαϊδαρίου, της Καισαριανής και τόσων και τόσων άλλων τόπων θυσίας και μαρτυρίου.

Μάλιστα λίγα μόλις μέτρα από εδώ στο περιστύλιο της Βουλής είναι τοποθετημένη και μια τιμητική πλάκα με τα ονόματα των Ελλήνων Εβραίων Βουλευτών, θυμάτων του Ολοκαυτώματος που εξοντώθηκαν από τους Ναζί. Και για όσους τυχόν μπορεί να μη γνωρίζουν να πούμε ότι από τους οκτώ Βουλευτές που αναγράφονται στην τιμητική αυτή πλάκα, Δανιήλ Αλλαλούφ, Ζακ Βεντούρα, Μισέλ Καζές, Λεόν Γκατένιο, Μιντές Μπενσαντζή, Ισαάκ Σιακκή, Δαβίδ Σουλάμ και Αλβέρτος Τσενίο, **οι τρεις από αυτούς ο Ζακ Βεντούρα, ο Δαβίδ Σουλάμ και ο Μισέλ Καζές υπήρξαν Βουλευτές του ΚΚΕ.**

Η σημερινή, όμως, Μέρα Μνήμης αποτελεί ταυτόχρονα και μια σκληρή υπενθύμιση όχι μόνο για την εγκληματική φύση του φασισμού, **αλλά και για τη βαρβαρότητα του καπιταλιστικού συστήματος που τον γεννά και τον θρέφει στους κόλπους του. Γιατί δεν ξεχνάμε -και δεν πρέπει να ξεχνάμε, όσο και αν το πασχίζουν κάποιοι- το ποιοι και γιατί χρηματοδότησαν τον Χίτλερ και έστρωσαν τον δρόμο του προς την εξουσία.** Οι Γερμανοί κεφαλαιοκράτες ήταν πρώτοι απ' όλους που βγάλανε ύστερα και αμύθητα κέρδη από την εξοντωτική καταναγκαστική εργασία των εκατομμυρίων κρατουμένων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Η καλύτερη τιμή στα θύματα του ναζισμού φασισμού, λοιπόν, είναι να μένει ζωντανή η ιστορική μνήμη ενάντια στις συντονισμένες προσπάθειες παραχάραξης της ιστορίας, ενάντια στις σκοταδιστικές θεωρίες και μαζί με αυτό η καλύτερη τιμή είναι να επαγρυπνεί και να δυναμώνει η λαϊκή πάλη **ενάντια στη ναζιστική εγκληματική ιδεολογία.** Και αυτή η πάλη -ξέρετε- γίνεται τόσο πιο αποτελεσματική όσο περισσότερο στρέφεται και ενάντια στο ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα που τον γεννά τον φασισμό, γιατί τον χρειάζεται. **Λαϊκή πάλη και επαγρύπνηση, λοιπόν, για την πραγματική απομόνωση και την καταδίκη όλων των ναζιστικών μορφωμάτων.**

Και σήμερα και πάντα η μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος είναι και θα είναι ολοζώντανη και θα διδάσκει. Γιατί διδάσκει τις νεότερες γενιές σε

ποιες φρικαλεότητες μπορεί να οδηγήσει ο ανταγωνισμός των καπιταλιστικών κρατών και των ιμπεριαλιστικών συμμαχιών τους για τις αγορές και τις σφαίρες επιρροής. Αυτόν τον αδυσώπητο, απροκάλυπτο ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό ζούμε και τώρα. Αυτή είναι η μεγάλη εικόνα που βρίσκεται μπροστά μας και δεν πρέπει να κλείνουμε τα μάτια μας. Ζούμε την πραγματικότητα της πολεμικής προετοιμασίας στην οποία έχουν αποδυθεί όλες οι ιμπεριαλιστικές συμμαχίες, οργανισμοί και οι χώρες τους που προετοιμάζονται για τη μεγάλη σύγκρουση.

Ο καπιταλισμός, λοιπόν, όλο και πιο πολύ μυρίζει θάνατο και σαπίλα. Όλο και πιο βαθιά βουλιάζει μέσα στα αδιέξοδα και τις αντιφάσεις του και ανασύρει όλες εκείνες τις σκονισμένες θεωρίες περί ζωτικού χώρου, το «Lebensraum» του Χίτλερ, ρίχνοντας και τις τελευταίες μάσκες και τα προσχήματα.

Ετοιμάζονται οι ΗΠΑ να αρπάξουν την παγωμένη Γροιλανδία, σχεδιάζουν real estate στη Γάζα εξορίζοντας τους Παλαιστίνιους, απειλούν και βομβαρδίζουν όποτε και όπου τους κάνει κέφι το Ιράν και όλη τη Μέση Ανατολή μαζί με το κράτος τρομοκράτη του Ισραήλ. Η ιστορία, όμως, ξέρετε ποτέ δεν κινείται αυτόματα, ούτε γράφεται από τους ισχυρούς. Γράφεται όταν ο λαός αποφασίζει και μπαίνει στο προσκήνιο, όταν οργανώνεται, όταν συγκρούεται με τα συμφέροντα που τον καταπιέζουν και σήμερα ο λαός -ο κάθε λαός- μπορεί να βάλει τη σφραγίδα του στις εξελίξεις, να σηκώσει κεφάλι και να διεκδικήσει τη ζωή που του αξίζει. Ακόμα και όταν οι ιμπεριαλιστές φαίνονται πανίσχυροι υπάρχει δύναμη, ο γίγαντας αυτός λαός που δεν μπορούν να τον κερδίσουν. Έχουν τη δύναμη, λοιπόν, οι λαοί και το απέδειξαν, όπως ο σοβιετικός και όλοι οι άλλοι λαοί που τσάκισαν τον φασισμό ναζισμό. Κανένας φόβος, λοιπόν, μπροστά στις εξελίξεις.

Πιστεύουμε ως λαός στη δική μας δύναμη, αυτήν που φτιάχνει τον κόσμο, αυτήν που μπορεί να τον αλλάξει, απαλλάσσοντας τον οριστικά από τους πολέμους και τον φασισμό και αυτή είναι η μεγαλύτερη τιμή στα θύματα του Ολοκαυτώματος.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε.

Τον λόγο τώρα έχει από τη Νέα Αριστερά ο κ. Τζανακόπουλος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΑΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το Άουσβιτς Μπίρκεναου, η Τρεμπλίνκα, το Μπέλζεκ, το Σομπόμπουρ, υπήρξαν μέρη όπου ο ίδιος ο χώρος εξαρθρώθηκε. Από τους δρόμους του Βερολίνου μέχρι το γκέτο της Βαρσοβίας και από τις εβραϊκές συνοικίες της Θεσσαλονίκης μέχρι το Μπάμπι Γιαρ εκατομμύρια Εβραίοι μεταξύ του 1941 και του 1945 κυνηγήθηκαν, εκτοπίστηκαν, φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν και τελικά θανατώθηκαν από τους Ναζί.

Το Ολοκαύτωμα που τιμάμε σήμερα είναι η στιγμή αναστολής του χρόνου, το σημείο βραχυκυκλώματος της δυτικής καθολικότητας, η μαύρη τρύπα της ανθρώπινης ιστορίας, εκεί δηλαδή όπου οι κανόνες καταρρέουν και το τέλος της αθωότητας για ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Και είναι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο που έχουμε χρέος να μιλάμε για το Ολοκαύτωμα, να το διδάσκουμε στα σχολεία -όπως δεν κάνουμε στην Ελλάδα σε ό,τι αφορά ιδιαίτερα τους Έλληνες Εβραίους- να το εξιστορούμε, να επιχειρήσουμε να το καταλάβουμε, να αποτρέψουμε τη σιωπή. Θα μιλάμε, όμως, για το Ολοκαύτωμα και μιλάμε για το Ολοκαύτωμα, γνωρίζοντας ότι αυτό θα παραμείνει άφατο, γιατί η φρίκη του δεν μπορεί ποτέ να λεχθεί εξαντλητικά, αντιστέκεται στη συμβολοποίηση, αντιστέκεται στην εννοιολόγηση, αντιστέκεται στην πλήρη περιγραφή.

Κάθε περιγραφή, όταν πρόκειται για το Ολοκαύτωμα, πάσχει. Κάθε λέξη αποδεικνύεται φτωχή μπροστά στη ναζιστική βαρβαρότητα. Η «Τελική Λύση», το συστηματικό γραφειοκρατικά οργανωμένο, βιομηχανικά εκτελεσμένο, επακριβώς δομημένο σχέδιο εξόντωσης όλων των Εβραίων από το ναζιστικό καθεστώς είναι το μη σχετικοποιήσιμο, το απόλυτο κακό. Ο Καντ έγραφε το 1793 στη «Θρησκεία εντός των ορίων του λόγου και μόνο» ότι το

απόλυτο κακό δεν μπορεί να υπάρξει, απλούστατα, διότι απόλυτα κακή πράξη είναι μόνο αυτή που γίνεται από καθαρό καθήκον, μια πράξη που δεν καθορίζεται από παθολογικά αίτια της βούλησης, που δεν έχει συνέπεια καμία ευχαρίστηση. Ούτε ο διάβολος μπορεί να πράττει το κακό από καθαρό καθήκον. Τέτοια ήταν η αισιοδοξία του νεογέννητου ακόμα Διαφωτισμού, η οποία, όμως, αποδείχθηκε λανθασμένη.

Η αποκρουστική φιγούρα του Άιχμαν, ενός από τους εγκεφάλους της ναζιστικής θηριωδίας, το πιστοποιεί. Ο Άιχμαν είναι το παράδειγμα του γραφειοκράτη, του ανθρώπου του καθήκοντος, του ανθρώπου που κάνει τη δουλειά του, που εκτελεί εντολές, γύρνα σπίτι του, συζητά με τη γυναίκα του, πίνει το τσάι του, φιλάει τα παιδιά του, για να γυρίσει την επόμενη μέρα στο γραφείο και να συνεχίσει τη φρικώδη δουλειά του. Το πρόσωπο του διαβόλου γίνεται έτσι το πρόσωπο του ανθρώπου της διπλανής πόρτας.

Το κακό, το απόλυτο κακό, μετατρέπεται σε κοινοτοπία και αυτή ακριβώς η μετατροπή της φρίκης σε κανονικότητα, της εξαίρεσης σε κανόνα, συγκροτεί μια από τις αιτίες που το Ολοκαύτωμα δεν περιγράφεται, δεν λέγεται, δεν τραγουδιέται εξαντλητικά. Καμία ανθρώπινη δραστηριότητα, καμία τελετουργία, δεν αρκεί για να συμβολίσει τον πόνο των θυμάτων του, διότι πάντοτε κάτι θα λείπει. Γιατί οι Εβραίοι δεν εξοντώθηκαν στο πλαίσιο ενός πολέμου, οι Εβραίοι δεν υπήρξαν απλώς ένας εχθρός που πρέπει να ηττηθεί. Τους μετέτρεψαν σε ανθρώπους που δεν είναι άνθρωποι, έγιναν το τυφλό σημείο. Ο τόπος του Εβραίου ήταν ο μη τόπος. Όχι μια εξαίρεση, αλλά το ίδιο το σημαίνον της εξαίρεσης. Το σημαίνον της κατάρρευσης κάθε αξιοπρέπειας, κάθε κανόνα, κάθε αρχής, κάθε φύσης. Δεν υπήρχε φύση του Εβραίου γιατί ο Εβραίος ήταν η μη φύση. Αυτό προσδίδει στο Ολοκαύτωμα ακριβώς το χαρακτήρα της ενικότητας και **δεν υπάρχει μεγαλύτερη προσβολή στους νεκρούς του, στα θύματα του Ολοκαυτώματος, από την εργαλειοποίησή του, από την επίκλησή του για να δικαιολογηθούν οι φρικαλεότητες του σήμερα.** Αυτός είναι ο ορισμός του απαγορευμένου, είναι η σχετικοποίηση του Ολοκαυτώματος.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε. Τον λόγο έχει τώρα από την Ελληνική Λύση η κ. Αθανασίου.

Παρακαλώ.

ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι, η Ελληνική Λύση σήμερα εκφράζει τα συλλυπητήριά της, για το χαμό των φιλάθλων του ΠΑΟΚ στην Ρουμανία, έχασαν τη ζωή τους, όπως επίσης και για το χαμό των γυναικών που κήκαν στα Τρίκαλα στο εργοστάσιο Βιολάντα.

Σήμερα, στέκομαι εδώ μπροστά σας, για να μιλήσω για ένα από τα πιο σκοτεινά κεφάλαια της σύγχρονης ιστορίας μας, το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων. Είναι μια ιστορία πόνου, απώλειας, αλλά και ηρωισμού και ανθρωπιάς. Μια ιστορία που μας υπενθυμίζει την ευθραυστότητα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την ανάγκη να θυμόμαστε για να μην επαναληφθούν ποτέ τέτοια εγκλήματα.

Ας ταξιδέψουμε μαζί πίσω στο χρόνο, σε μια εποχή που η Ελλάδα βυθίστηκε στο σκοτάδι του ναζισμού και ας τιμήσουμε τη μνήμη εκείνων που χάθηκαν. Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα ήταν μια από τις αρχαιότερες και πιο ζωντανές στην Ευρώπη. Οι Ρωμανιώτες Εβραίοι με ρίζες που φτάνουν πίσω στην αρχαιότητα και οι Σεφαραδίτες που ήρθαν μετά την εκδίωξή τους από την Ισπανία το 1492 είχαν ενσωματωθεί πλήρως στην ελληνική κοινωνία. Περίπου εβδομήντα δυο χιλιάδες έως εβδομήντα επτά χιλιάδες Εβραίοι ζούσαν σε είκοσι επτά κοινότητες σε όλη τη χώρα.

Η Θεσσαλονίκη, γνωστή ως η Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων, φιλοξενούσε τη μεγαλύτερη κοινότητα με περίπου πενήντα χιλιάδες Εβραίους, που συνεισέφεραν στην οικονομία, τον πολιτισμό και την καθημερινή ζωή της πόλης. Ήταν μια κοινότητα γεμάτη ζωή, με συναγωγές, σχολεία και εμπορικές δραστηριότητες, που έδιναν παλμό στην πόλη.

Το 1940 η Ελλάδα δέχτηκε επίθεση από την Ιταλία και το 1941 ακολούθησε η γερμανική εισβολή. Η χώρα διαιρέθηκε σε ζώνες κατοχής. Οι

Γερμανοί έλεγχαν την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, οι Ιταλοί μεγάλο μέρος της Ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιών και οι Βούλγαροι την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Οι Εβραίοι αρχικά δεν υπέστησαν άμεση δίωξη στις ιταλικές ζώνες, όπου η πολιτική ήταν πιο ήπια. Ωστόσο, μετά την παράδοση της Ιταλίας στους συμμάχους το Σεπτέμβριο του 1943, οι Γερμανοί ανέλαβαν τον πλήρη έλεγχο και επέκτειναν το σχέδιό τους για την «Τελική Λύση» σε όλη την Ελλάδα.

Η τραγωδία ξεκίνησε πραγματικά στη Θεσσαλονίκη, το Φεβρουάριο του 1943. Οι ναζί επέβαλαν την υποχρεωτική σήμανση με το κίτρινο αστέρι. Δημιούργησαν γκέτο και κατάσχεσαν περιουσίες. Μέσα σε λίγους μήνες, από τον Μάρτιο ως τον Αύγουστο του 1943, πάνω από σαράντα χιλιάδες Εβραίοι από τη Θεσσαλονίκη απελάθηκαν στο Άουσβιτς και Μπίρκεναου, όπου οι περισσότεροι δολοφονήθηκαν αμέσως μετά την άφιξή τους. Οι σκηνές ήταν φρικιαστικές, οικογένειες χωρισμένες, παιδιά απομακρυσμένα από τους γονείς τους και άνθρωποι στοιβαγμένοι σε βαγόνια σαν ζώα, χωρίς νερό, χωρίς φαγητό, για ένα ταξίδι θανάτου.

Στην Αθήνα, οι διώξεις κλιμακώθηκαν τον Απρίλη του 1944, ενώ στα νησιά, όπως η Ρόδος, η Κέρκυρα, η Κρήτη, εκεί οι απελάσεις έγιναν το καλοκαίρι του ίδιου έτους. Συνολικά περίπου πενήντα οχτώ χιλιάδες ως εξήντα εφτά χιλιάδες Έλληνες Εβραίοι χάθηκαν. Ένα ποσοστό περίπου 82% έως το 92% της προπολεμικής κοινότητας, το υψηλότερο σε οποιαδήποτε κατεχόμενη χώρα.

Ανάμεσα σ' αυτό το σκοτάδι υπήρξαν λάμπεις φωτός. Πολλοί Έλληνες Χριστιανοί, με κίνδυνο της ζωής τους, βοήθησαν τους Εβραίους συμπατριώτες τους. Ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός και ο Αστυνομικός Διευθυντής Άγγελος Έβερτ στην Αθήνα, εξέδωσαν πλαστά πιστοποιητικά βάπτισης και ταυτότητες για να σώσουν χιλιάδες ανθρώπων. Στα Ζαγοροχώρια και σε άλλες ορεινές περιοχές, Εβραίοι κρύφτηκαν από

ντόπιους, ενώ πολλοί εντάχθηκαν στην αντίσταση πολεμώντας δίπλα-δίπλα με τους Έλληνες παρτιζάνους.

Περίπου οχτώ χιλιάδες έως δέκα χιλιάδες Εβραίοι επέζησαν χάρη σε αυτές τις πράξεις ηρωισμού, συχνά με τη στήριξη της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και απλών πολιτών. Ιστορίες όπως αυτή του Χάιντς Κούνιο, ενός επιζώντα από τη Θεσσαλονίκη, μας υπενθυμίζουν την ανθρώπινη δύναμη και την αλληλεγγύη. Το Ολοκαύτωμα δεν ήταν απλώς ένας αριθμός θυμάτων, ήταν η συστηματική εξόντωση μιας κουλτούρας, μιας παράδοσης. Οι Εβραίοι της Ελλάδας, με τη Λαντίνο γλώσσα τους, τα τραγούδια τους και τις συνήθειες τους, χάθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Σήμερα, η εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα αριθμεί μόλις τέσσερις έως έξι χιλιάδες άτομα, με λίγους μόνο επιζώντες να μαρτυρούν τα γεγονότα, αλλά η μνήμη τους ζει μέσα από τα μνημεία, μουσεία και εκδηλώσεις, όπως η Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων, που τιμάται κάθε Ιανουάριο, όπως τιμούμε σήμερα.

Κυρίες και κύριοι, γιατί θυμόμαστε; Γιατί το Ολοκαύτωμα δεν είναι μόνο παρελθόν, είναι μάθημα για το παρόν και το μέλλον σε ένα κόσμο όπου ο αντισημιτισμός, ο ρατσισμός και ο εξτρεμισμός, ακολουθούν να υφίστανται. Πρέπει να στεκόμαστε ενωμένοι ενάντια στη μισαλλοδοξία. Πρέπει να διδάσκουμε στα παιδιά μας την αξία της ανεκτικότητας, της δικαιοσύνης και της ανθρωπιάς. Ας τιμήσουμε τα θύματα, όχι μόνο με λόγια, αλλά με πράξεις, επισκεπτόμενοι τα μνημεία, διαβάζοντας τις μαρτυρίες και πολεμώντας κάθε μορφή διακρίσεων, ενθυμούμενο το απεχθούς εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, που αποτέλεσε την εξέλιξη των εγκληματικών γενοκτονιών Ελλήνων, Αρμενίων και Ασσυρίων από τους Τούρκους εγκληματίες και το Μουσταφά Κεμάλ, ο οποίος υπήρξε δάσκαλος του Χίτλερ, όπως ο ίδιος υπερηφανεύεται.

Η Ελληνική Λύση στέκεται με σεβασμό και οδύνη απέναντι σε αυτή την ανείπωτη τραγωδία. Η μνήμη των θυμάτων δεν πρέπει ποτέ να σβήσει, ειδικά αυτές τις ζοφερές μέρες, όταν οι αρχιτέκτονες των γεγονότων Τούρκοι επαναλαμβάνουν τα εγκλήματά τους κατά των Ρωμιών, των Κούρδων και

άλλων θρησκευτικών μειονοτήτων. Η φράση «ποτέ ξανά» δεν είναι απλώς ένα σύνθημα, είναι καθημερινός αγώνας κατά των αμετανόητων εχθρών της ανθρωπότητας, που εάν δεν ηττηθούν κατά κράτος, θα συνεχίσουν να επαναλαμβάνουν τα εγκλήματά τους κατά της ανθρωπότητας. Εμείς, λοιπόν, λέμε ποτέ ξανά!

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Εμείς σας ευχαριστούμε, κυρία συνάδελφε.

Τον λόγο τώρα έχει από την ΝΙΚΗ ο κ. Βορρύλας.

Παρακαλώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΟΡΥΛΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σήμερα μαζί με την οικογένεια του ΠΑΟΚ θρηνούν οι φίλαθλοι, οι άνθρωποι που αγαπούν τον ελληνικό αθλητισμό, οι ομάδες του τόπου μας, όλοι μας.

Νιώθω συγκλονισμένος γιατί προχθές η Ελλάδα ξημέρωσε με πέντε γυναίκες που έχασαν τη ζωή τους στο εργοστάσιο, όπου εργάζονταν βράδυ για να μπορούν να στέκονται στα παιδιά τους και στις οικογένειες την υπόλοιπη μέρα. Και χθες δεν πρόλαβαν να διερευνηθούν τα αίτια και οι συνθήκες θανάτου τους, μέχρι που μία ακόμη τραγωδία χτύπησε την πόρτα μας. Νέα παιδιά, χαρούμενα σε ένα βαν, που χρειάστηκαν μόλις λίγα δευτερόλεπτα για να διαβούν το κατώφλι της ζωής με αυτόν του θανάτου. Η σκέψη και η ψυχή μου στους τραυματίες. Η Παναγιά μας μαζί τους. Εκφράζω το θρήνο μου για τα παιδιά από την Αλεξάνδρεια και την Κατερίνη που μπήκαν στο βαν της χαράς και κατέληξαν στο βαν του θανάτου. Εύχομαι από καρδιάς καλό παράδεισο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στεκόμαστε σήμερα ενώπιον της Ιστορίας, ενώπιον της Μνήμης, ενώπιον της ευθύνης. Η 27^η Ιανουαρίου, ημέρα μνήμης των θυμάτων του Ολοκαυτώματος, είναι αφιερωμένη σε έξι εκατομμύρια Εβραίους που εξοντώθηκαν από το ναζιστικό καθεστώς. Σήμερα, όμως, τιμούμε ιδιαίτερα τη μνήμη των Ελλήνων Εβραίων, μαρτύρων και

ηρώων, αυτών που χάθηκαν στα στρατόπεδα θανάτου, αλλά και αυτών που αντιστάθηκαν, που πολέμησαν, που έζησαν για να μαρτυρήσουν.

Η εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα έχει βαθιές ρίζες στην ιστορία αυτού του τόπου, από την ελληνορωμαϊκή περίοδο έως τον 20^ο αιώνα. Οι Έλληνες Εβραίοι συμμετείχαν ενεργά στη ζωή της πατρίδας μας, στον πολιτισμό, στο εμπόριο, στις επιστήμες, στις τέχνες, στην εθνική αντίσταση. Κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής η μοίρα τους υπήρξε τραγική. Πάνω από το 80% του εβραϊκού πληθυσμού της χώρας, άνω των εξήντα χιλιάδων ανθρώπων, εξοντώθηκαν σε στρατόπεδα του Άουσβιτς - Μπίρκεναου, της Τρεμπλίνκα. Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας, της Λάρισας, των Ιωαννίνων, της Ρόδου, της Κέρκυρας και άλλων πόλεων, οδηγήθηκαν στα τρένα θανάτου.

Και όμως, μέσα στο σκοτάδι εκείνων των χρόνων, υπήρχαν και φλόγες φωτεινές. Έλληνες χριστιανοί, απλοί πολίτες, κληρικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, αντιστασιακές οργανώσεις, ακόμα και χωροφύλακες, με κίνδυνο της ζωής τους, έκρυψαν, προστάτευσαν και έσωσαν Εβραίους συμπολίτες μας, γιατί αρκετοί από αυτούς έχουν τιμηθεί από το Γιαντ Βασέμ ως δίκαιοι των εθνών.

Ξεχωριστή μνεία αξίζει να γίνει στη χωροφυλακή και στις τοπικές αρχές σε διάφορες περιοχές της χώρας, οι οποίες παραχάραξαν, εξέδωσαν πλαστές ταυτότητες και βοήθησαν οικογένειες να διαφύγουν από τα χέρια των Γερμανών. Αυτές οι πράξεις αποτελούν παράδειγμα ανθρωπιάς και ηθικής ανδρείας που πρέπει να διδάσκεται στις νέες γενιές.

Θα ήταν, όμως, ασυγχώρητη παράλειψη να μην αναφερθούμε σήμερα σε έναν ήρωα του έθνους μας, τον συνταγματάρχη Μαρδοχαίο Φριζή, έναν Έλληνα Εβραίο αξιωματικό που έπεσε ηρωικά μαχόμενος κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940 στην Πίνδο. Ο Φριζής υπήρξε από τους πρώτους ανώτατους αξιωματικούς που σκοτώθηκαν στον πόλεμο πολεμώντας στην πρώτη γραμμή εμπνυχώνοντας τους στρατιώτες του. Η θυσία του συμβολίζει την αφοσίωση των Ελλήνων Εβραίων στην πατρίδα και

την ενότητα όλων των Ελλήνων ανεξαρτήτως θρησκείας όταν κινδυνεύει το κοινό μας μέλλον.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η μνήμη δεν είναι πράξη παθητική, είναι ευθύνη, είναι υποχρέωση απέναντι στους νεκρούς, αλλά και απέναντι στους ζωντανούς και στις επόμενες γενιές. Δεν αρκεί να θυμόμαστε, πρέπει να διδάσκουμε, να επαγρυπνούμε, να δρούμε. Ο αντισημιτισμός, ο ρατσισμός, η μισαλλοδοξία δεν είναι φαντάσματα του παρελθόντος, είναι υπαρκτοί κίνδυνοι που οφείλουμε να αντιμετωπίζουμε καθημερινά.

Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντικά βήματα στην ανάδειξη της εβραϊκής της κληρονομιάς και στην αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας. Η ανέγερση του Μουσείου Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη αποτελεί έργο μείζονος σημασίας, το ίδιο και η ενίσχυση της διδασκαλίας του Ολοκαυτώματος στα σχολεία.

Κλείνοντας θέλω να υπογραμμίσω να υπογραμμίσω τις εξαιρετικές σχέσεις Ελλάδας και Ισραήλ. Οι δύο χώρες, οι δύο λαοί συνδέονται με ισχυρούς ιστορικούς δεσμούς, αλλά και με κοινές προκλήσεις στο παρόν και στο μέλλον. Είναι στρατηγικής σημασίας να ενισχύσουμε περαιτέρω τη συνεργασία μας στους τομείς της ενέργειας, της άμυνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Σε έναν ασταθή γεωπολιτικό χώρο η συνεργασία αυτή αποτελεί πυλώνα σταθερότητας, ειρήνης και προόδου για την ευρύτερη περιοχή.

Ας είναι αιωνία η μνήμη των Ελλήνων Εβραίων που χάθηκαν στο Ολοκαύτωμα. Ας είναι αιωνία η ευγνωμοσύνη μας σε όσους στάθηκαν όρθιοι απέναντι στο κακό.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε.

Τώρα από την Πλεύση Ελευθερίας έχει τον λόγο ο κ. Καζαμίας και θα ακολουθήσει η κ. Νοτοπούλου.

Παρακαλώ, κύριε Καζαμία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, στο εμβληματικό έργο του «Μαουτχάουζεν» ο Ιάκωβος Καμπανέλλης περιγράφει τη συγκλονιστική στιγμή όπου ένα συμμαχικό άρμα μάχης στις 5 Μαΐου 1945 γκρέμισε την πύλη του στρατοπέδου συγκέντρωσης, στο οποίο ο ίδιος ήταν έγκλειστος για χρόνια μαζί με χιλιάδες Εβραίους και άλλα θύματα του ναζισμού. «Ουρλιάζαμε, ξεσκίζαμε τα ρούχα μας, ταρακουνιόμασταν σαν δαιμονισμένοι, στριμωχνόμαστε, ποδοπατιόμαστε για να φτάσουμε κοντά στο τανκ. Πολλοί έπεφταν επάνω και φιλούσαν τα καπνισμένα σιδηρικά και άλλοι χτυπούσαν τα κεφάλια τους και έκλαιγαν». Αυτά έγραφε.

Πριν από δύο δεκαετίες ο ΟΗΕ καθιέρωσε την ημέρα απελευθέρωσης ενός άλλου τόπου γενοκτονίας, του στρατοπέδου συγκέντρωσης στο Άουσβιτς, στις 27 Ιανουαρίου 1945 ως την Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Εβραίων. Σήμερα, καθώς μνημονεύουμε τα έξι εκατομμύρια θύματα της μεγαλύτερης γενοκτονίας που γνώρισε ο κόσμος, μεταξύ των οποίων ήταν και εξήντα χιλιάδες Έλληνες Εβραίοι, καλούμαστε να τηρήσουμε την υπόσχεση που έδωσε η ανθρωπότητα μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου «Ποτέ ξανά».

Το σύνθημα αυτό, που ακούστηκε από τους επιζήσαντες των στρατοπέδων συγκέντρωσης το 1945, κινδυνεύει σήμερα να χάσει το νόημά του από τις ακροδεξιές δυνάμεις που απειλούν να ανατρέψουν τις αρχές του ανθρωπισμού, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της απάλειψης του ρατσισμού, στις οποίες στηρίχτηκε το Διεθνές Δίκαιο που εδραίωσε ο μεταπολεμικός κόσμος.

Σήμερα και ιδίως τους τελευταίους μήνες ο δυτικός κόσμος έχει εισέλθει στον αστερισμό της ακροδεξιάς εξωτερικής πολιτικής που ακολουθεί ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος επαναφέρει τον ρατσισμό, τον милитарισμό και τον εδαφικό επεκτατισμό στο επίκεντρο των διεθνών σχέσεων. Η εισβολή στη Βενεζουέλα, η ωμή διεκδίκηση της Γροιλανδίας από τη Δανία και η σύσταση του λεγόμενου Συμβουλίου Ειρήνης ως υποκατάστατο του ΟΗΕ είναι απτά παραδείγματα μιας πολιτικής που

νοσταλγεί τις σκοτεινές ημέρες της δεκαετίας του 1930, στην οποία ξεκίνησε το Ολοκαύτωμα των Εβραίων από τους ναζί.

Παράλληλα, διαπράχθηκε μπροστά στα μάτια μας τα τελευταία δύο χρόνια μια νέα γενοκτονία κατά των Παλαιστινίων της Γάζας χωρίς οι κυβερνήσεις της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών πλην ελαχίστων εξαιρέσεων να πράξουν όσα έπρεπε για να την αποτρέψουν. Από τον Οκτώβριο του 2023 μέχρι τον Οκτώβριο του 2025 η κυβέρνηση του καταζητούμενου από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο Μπενιαμίν Νετανιάχου εξολόθρευσε το ένα δέκατο του παλαιστινιακού πληθυσμού της Γάζας, εκ των οποίων σαράντα χιλιάδες, δηλαδή πάνω από τους μισούς, ήταν γυναίκες και παιδιά.

Όπως έγραφε παλαιότερα ο μεγάλος παλαιστίνιος διανοούμενος Έντουαρντ Σάϊντ, «οι Παλαιστίνιοι έχουν στις μέρες μας καταστεί τα θύματα των θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Αυτή...», έλεγε, «...είναι η σύνθετη ειρωνεία της εποχής μας. Τα κλασικά θύματα...», συνέχιζε, «...των χρόνων των αντισημιτικών διωγμών έχουν γίνει μέσα από το νέο έθνος τους...», δηλαδή το κράτος του Ισραήλ, «...οι θύτες ενός άλλου λαού».

Είχα πριν δύο χρόνια τη χαρά να γνωρίσω τον Ισραηλινό Αμερικανοεβραίο σκηνοθέτη Ούντι Αλόνι, τον οποίο η Πλεύση Ελευθερίας φιλοξένησε πρόσφατα εδώ στη Βουλή. Τον περασμένο Μάιο ο Ούντι Αλόνι, εγγονός θυμάτων του Ολοκαυτώματος από τη Θεσσαλονίκη, παραβρέθηκε με τη Ζωή Κωνσταντοπούλου στο μνημείο του Ολοκαυτώματος στη συμπρωτεύουσα και μνημόνευσε τη θαρραλέα στάση του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, που στα χρόνια της Κατοχής αντιστάθηκε στη μεταφορά των Ελλήνων Εβραίων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Κατόπιν ο Ούντι Αλόνι αναρωτήθηκε: «Πού είναι οι δίκαιοι άνθρωποι των εθνών σήμερα που διαπράττεται η γενοκτονία στη Γάζα;», ο ισραηλινός Ούντι Αλόνι. «Εκείνο που μας έδωσε το Ολοκαύτωμα των Εβραίων...», λέει πολύ σωστά ο ίδιος, «...είναι η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ και το σημερινό Διεθνές Δίκαιο».

Η ίδια η έννοια των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας κατασκευάστηκε στη δίκη των ναζί στη Νυρεμβέργη ακριβώς για να περιγράψει τις θηριωδίες του φασισμού ως πράξεις που στρέφονται όχι απλώς ενάντια σε κάποιο έθνος ή κάποια μειονοτική ομάδα, αλλά ως πράξεις ρατσισμού και μισανθρωπισμού που στρέφονται ενάντια σε όλη την ανθρωπότητα. Αυτό το πράγμα είναι η γενοκτονία, η κάθε γενοκτονία. Γι' αυτό δεν είναι τυχαίο ότι η σύνθετη ειρωνεία της ιστορίας, που λέει ο Έντουαρντ Σαϊντ, έχει κάνει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο σήμερα να καταζητεί τον Πρωθυπουργό του Ισραήλ, τον Νετανιάχου, με την κατηγορία του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας.

Είναι θλιβερό ότι η ελληνική Κυβέρνηση τα τελευταία δύο χρόνια επέλεξε μια πολιτική ανοχής προς τον Νετανιάχου και αγοράς ακριβών εξοπλιστικών συστημάτων από το Ισραήλ, ενώ εκείνος διέπραττε γενοκτονία.

Είναι εξίσου ανησυχητικό ότι για επτά χρόνια τώρα η ελληνική Κυβέρνηση δεν ανακινεί το εθνικό ζήτημα της διεκδίκησης των γερμανικών οφειλών για τις ναζιστικές θηριωδίες που διαπράχθηκαν στη χώρα μας την περίοδο της Κατοχής. Παρόλο που η Βουλή υιοθέτησε ομόφωνα το πόρισμα της διακομματικής επιτροπής για τις γερμανικές αποζημιώσεις, σήμερα φαίνεται πως μόνο η Πλεύση Ελευθερίας επαναφέρει τακτικά το θέμα αυτό και επιμένει σε μια πολιτική σθεναρής διεκδίκησης.

Αν θέλουμε το «ποτέ ξανά» να γίνει ένα σύνθημα με νόημα και περιεχόμενο, ιδίως σήμερα επιβάλλεται να εντείνουμε τον αγώνα μας κατά των νοσταλγών του φασισμού και όλων όσων βυθίζουν την ανθρωπότητα στο σκοτάδι του ρατσισμού, του милитарισμού και της γενοκτονίας. Αν δεν τελειώνουμε σήμερα με τις πολιτικές του κατευνασμού απέναντι στην ακροδεξιά και τον τραμπισμό, αύριο ίσως να είναι αργά.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε.

Τον λόγο τώρα έχει από τον ΣΥΡΙΖΑ η κ. Νοτοπούλου.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (ΚΑΤΕΡΙΝΑ) ΝΟΤΟΠΟΥΛΟΥ: Σήμερα αποτίουμε φόρο τιμής στους έξι εκατομμύρια Εβραίους θύματα του Ολοκαυτώματος. Οι πιο μαύρες σελίδες της ανθρώπινης ιστορίας, οι σελίδες της φρίκης, γράφτηκαν με βάση τον αντισημιτισμό και τη συστηματική κρατικά σχεδιασμένη και υποστηριζόμενη δίωξη και δολοφονία έξι εκατομμυρίων Εβραίων από το ναζιστικό καθεστώς και τους συμμάχους και συνεργάτες του.

Τιμούμε τη μνήμη των περίπου εξήντα επτά χιλιάδων Ελλήνων Εβραίων συμπατριωτών μας, θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Τιμούμε, επίσης, και όλους όσους επιβίωσαν από τη φρίκη του Ολοκαυτώματος. Τιμούμε και εκείνους τους απλούς πολίτες, που με κίνδυνο της ίδιας τους της ζωής, έσωσαν, στήριξαν, έδειξαν την αλληλεγγύη τους στους συμπολίτες τους Εβραίους, εκείνους που διώχθηκαν από το μένος των ναζιστικών δυνάμεων, αλλά και των ντόπιων συνεργατών τους.

Θα ήθελα να σταθώ σε αυτό το κομμάτι γιατί η ιστορία είναι πρώτα και πάνω από όλα η αλήθεια, η μνήμη και δυστυχώς, η ιστορική μνήμη, όσον αφορά το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων, κρύβει και πικρές αλήθειες. Μία από αυτές είναι το γεγονός ότι ολόκληρες εβραϊκές κοινότητες όπως η Σεφαραδίτικη Κοινότητα στη Θεσσαλονίκη, η Ρωμανιώτικη Κοινότητα στα Ιωάννινα ξεκληρίστηκαν. Το 85% περίπου των Εβραίων στην Ελλάδα, βρήκε τραγικό θάνατο στα μαρτυρικά στρατόπεδα συγκέντρωσης των ναζί, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη που δείχνει και το τυφλό μένος των ναζί, αλλά και των ντόπιων συνεργατών.

Ιστορία, σημαίνει αλήθεια και η αλήθεια είναι ότι μετά την απελευθέρωση, η Θεσσαλονίκη και πολλές πόλεις της Ελλάδας, τυλίχθηκαν σε μια ένοχη σιωπή. Πολλοί, αλλά όχι όλοι, προσποιούνταν ότι δεν ήξεραν, πολλοί, αλλά όχι όλοι, ήθελαν να ξεχάσουν τα ντροπιαστικά βασανιστήρια στα οποία υπεβλήθησαν οι Έλληνες Εβραίοι στην Πλατεία Ελευθερίας στη Θεσσαλονίκη. Πολλοί, αλλά όχι όλοι, προσπάθησαν να δηλώσουν το γεγονός ότι οι μαυραγορίτες και ταγματασφαλίτες, οι οποίοι μεταπολεμικά

αναβαπτίστηκαν ως πατριώτες αντικομμουνιστές, σφετερίστηκαν και λεηλάτησαν τις εβραϊκές περιουσίες στην Ελλάδα.

Αυτοί, όμως, που δεν σιώπησαν, διέδωσαν την ιστορική αλήθεια. Έσπασαν την ένοχη σιωπή σε σχέση με το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων, με αποτέλεσμα, να καθιερωθεί το 2004 από τη Βουλή των Ελλήνων, η 27η Ιανουαρίου ως ημέρα μνήμης Ελλήνων μαρτύρων και ηρώων του Ολοκαυτώματος. Η Θεσσαλονίκη εντάχθηκε την 24η Οκτωβρίου 2012 στο Εθνικό Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων, καταθέτοντας, ως κραταιό τεκμήριο, την ολοσχερή σχεδόν απώλεια της εβραϊκής κοινότητας με καθυστέρηση που δεν χρήζει καν σχολιασμού. Τότε, οι σιωπές τερματίστηκαν, υποχώρησαν και ανέδειξαν την άλλη όψη της ιστορίας, την πραγματική, τη σκληρή. Όμως, στην τραγική ιστορία του Ολοκαυτώματος, ανάμεσα στις χιλιάδες σελίδες πόνου και μαρτυρίου, έχουν γραφτεί και κάποιες σελίδες απαράμιλλου ηρωισμού και αλληλεγγύης από αυτούς που αφήφησαν τον κίνδυνο των ναζί και έσωσαν τους συμπολίτες τους, από πολίτες, από μέλη της Εθνικής Αντίστασης, από αντάρτες του ΕΑΜ ΕΛΛΑΣ, από εκείνους τους ανθρώπους που έκρυψαν στα σπίτια τους, που φυγάδευσαν στα βουνά, που προστάτευσαν τα παιδιά, έτσι ώστε να γλιτώσουν από τον ναζιστικό όλεθρο. Και αυτούς τους ανθρώπους τους τιμούμε, τη δράση τους και τη συνεισφορά τους.

Όμως, το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων αφήνει σε όλους τους δημοκρατικούς πολίτες ένα βαρύ εθνικό χρέος να διατηρήσουμε τη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος ζωντανή. Οφείλω να επισημάνω πως η εβραϊκή κοινότητα στην Ελλάδα είναι συνυφασμένη σε πολύ μεγάλο βαθμό με τη Θεσσαλονίκη, με την ιστορία της Θεσσαλονίκης, με τους ανθρώπους της Θεσσαλονίκης. Είναι παντού, είναι σε μνήμες, είναι σε κτίρια, σε ονόματα ή σε ιστορίες, σκοντάφτεις πάνω της σε κάθε σου βήμα, στις πέτρες, αλλά και στα θύματα των νεκρών. Και αυτή την πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, αυτήν την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, αγωνιστήκαμε και εργαστήκαμε ώστε να την αναδείξουμε.

Με την κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα, τη δημαρχία του Γιάννη Μπουτάρη και με την Εβραϊκή Κοινότητα της Θεσσαλονίκης πράξαμε το χρέος μας απέναντι στους Έλληνες Εβραίους συμπατριώτες μας. Ξεκινήσαμε την ίδρυση του Μουσείου Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη, ένα ζωντανό μουσείο, μουσείο εφόδιο στη μάχη της μνήμης ενάντια στη λήθη, ένα χώρο σπουδής επάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, πραγματώνεται η ανθρώπινη ύπαρξη, όταν τιμάς τη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος και δίνεις την ψυχή και τη ζωή σου για να μην συμβεί ποτέ ξανά.

Προχωρήσαμε στην πρωτοβουλία για την ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας, προκειμένου, να αναδειχθεί το βαρύ ιστορικό της φορτίο, εκείνο του μαύρου Σαββάτου. Και φυσικά, πήραμε την πρωτοβουλία ως ηθικό χρέος της Πολιτείας για την άρση διαγραφής από τα μητρώα των εκτοπισθέντων, εξοντωθέντων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Εβραίων συμπολιτών μας. Υπάρχουν πολλά ακόμα, όμως, να αποκαταστήσουμε.

Η σημερινή ταραχώδης περίοδος έχει οδηγήσει στην επανεμφάνιση του εθνικισμού, του φυλετικού, του θρησκευτικού μίσους. Σήμερα, σε όλη την Ευρώπη, νεοναζιστικά μορφώματα κάνουν την επανεμφάνιση τους από το περιθώριο της ιστορίας. Ακροδεξιά που κανονικοποιεί το φασιστικό λόγο, που διοχετεύει το μίσος.

Έχουμε, λοιπόν, την υποχρέωση, την ύψιστη υποχρέωση, απέναντι στα θύματα του Ολοκαυτώματος, αλλά και στις γενιές που έρχονται να σταθούμε απέναντι στον αντισημιτισμό και κάθε είδους ρατσιστική διάκριση, να υπερασπιστούμε τον άνθρωπο, την ανθρώπινη ζωή και τη δημοκρατία. Οι προοδευτικοί πολίτες, οι δημοκρατικοί πολίτες στεκόμαστε αταλάντευτα απέναντι στο ρατσισμό πάντα και πάντα υπέρ του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σήμερα, λοιπόν, το «ποτέ ξανά», οφείλει να είναι δυνατό, να είναι ειλικρινές. Αφορά όλους εκείνους που στοχοποιούνται από τη φρίκη της ακροδεξιάς, εκείνους που θέλουν να επαναφέρουν τις πιο σκοτεινές σελίδες της ανθρώπινης ιστορίας. Χρυστάμε στα θύματα του Ολοκαυτώματος να

παραδώσουμε στις επόμενες γενιές ένα κόσμο με ειρήνη, να διασφαλίσουμε ότι δεν θα ξαναζήσουμε την οδυνηρή αυτή περίοδο για την ανθρωπότητα. Η οφειλή μας απέναντι στην Εβραϊκή Κοινότητα της Θεσσαλονίκης και της Ελλάδας είναι απαράγραπτη.

Τιμάμε τους Εβραίους που εξοντώθηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης έμπρακτα. Η σπαρακτική κραυγή, «μη μας ξεχάσετε», είναι η φράση που κρατάμε στην καρδιά και το μυαλό μας. Ποτέ ξανά.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κυρία συνάδελφε.

Τον λόγο τώρα έχει από τους Ανεξάρτητους Βουλευτές, η κ. Λινού.

Παρακαλώ, κυρία Λινού, έχετε τον λόγο.

ΑΘΗΝΑ ΛΙΝΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, αφού εκφράσω τον πόνο μου και τα θερμά συλλυπητήριά μου για τις γυναίκες, κυρίως μητέρες, που έχασαν τη ζωή τους στα Τρίκαλα και για τα φίλαθλα παιδιά μας στη Ρουμανία, θα ήθελα να σας διαβάσω ένα απόσπασμα: «Ποτέ δεν θα ξεχάσω εκείνη τη νύχτα την πρώτη νύχτα στο στρατόπεδο, που μετέτρεψε τη ζωή μου σε μια μακριά επτασφράγιστη νύχτα. Ποτέ δεν θα ξεχάσω εκείνον τον καπνό. Ποτέ δεν θα ξεχάσω τα προσωπάκια των παιδιών που είχα δει τα κορμάκια τους να μετατρέπονται σε καπνό κάτω από έναν σιωπηλό ουρανό. Πότε δεν θα ξεχάσω εκείνες τις φλόγες που έκαψαν για πάντα την πίστη μου. Πότε θα ξεχάσω τη νυχτερινή σιωπή που μου στέρησε για πάντα τη θέληση για ζωή. Ποτέ δεν θα ξεχάσω εκείνες τις στιγμές που δολοφόνησαν τον Θεό μου και την ψυχή μου».

Το κείμενο είναι από το Βιβλίο «Η νύχτα» και Ελί Βιζέλ, ο οποίος όπως ξέρουμε πήρε το Βραβείο Νόμπελ το 1986. Είχα την τιμή και τη χαρά να τον γνωρίσω όταν επανειλημμένα είχε επισκεφτεί την Ελλάδα το 2003. Ο Βιζέλ επιβίωσε του Άουσβιτς. Ήταν νεαρός έφηβος όταν μπήκε και εκεί έχασε τους γονείς του και μία από τις αδελφές του, νομίζω ότι μικρότερη. Ήταν

Ρουμανοεβραίος. Όπως είπα, τιμήθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης και αφιέρωσε τη ζωή του στη μνήμη του Ολοκαυτώματος. Μετέδωσε -γι' αυτό και πήρε το Νομπέλ- το ισχυρότερο δυνατό μήνυμα ειρήνης και ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Θα αναφερθώ, τώρα, σε ένα άλλο βιβλίο, μιας άλλης γυναίκας που έδωσε τη ζωή της. Η Μητέρα Μαρία δεν είχε επιλεγεί, όμως, είδε τον πανικό και προσπάθησε να παρηγορήσει κάποια από τα θύματα σαν να ήθελε να δείξει ότι εγώ δεν πιστεύω στο θάλαμο αερίων. Έκανε ένα βήμα μπροστά, μπήκε στα πλήθη των επιλεγμένων και πήρε τη θέση μιας από αυτούς. Πήγε ηθελημένα στο μαρτύριο, προκειμένου να βοηθήσει τους συντρόφους της να πεθάνουν.

Είναι από το βιβλίο «Μαρία Σκομπτσόβα» ή αλλιώς «Η Αγία Μαρία των Παρισίων».

Η Γελιζαβέτα Πιλένκο Σκομπτσόβα είναι μία από τους «Δικαίους των Εθνών». Ήταν σοσιαλίστρια ρωσίδα, συγγραφέας, ποιήτρια, καλλιτέχνης, αντισυστημική. Είχε κάνει δύο γάμους, έχασε τις δύο κόρες της στη διάρκεια του πολέμου, έγινε αργότερα μοναχή, απελάθηκε στο Ράβενσμπρικ, όπου πέθανε στις 31 Μαρτίου του '45 ανταλλάσσοντας τον εαυτό της με μια νεαρή Εβραία.

Στις 14 Ιανουαρίου την αναγνώρισε το Γιαντ Βασέμ. Στις 16 Ιουλίου αναγνώρισε τον συνεργάτη της, πατέρα Δημήτριο Κλεπίνιν. Αγιοκατατάχθηκε μαζί με τον τελευταίο της γιο στις 2 Μαΐου του 2004 και τότε έγινε γνωστή σαν Αγία Μαρία.

Τι είναι και ποιοι παίρνουν το Παγκόσμιο Βραβείο του Ολοκαυτώματος; Είναι μη Εβραίοι, που έσωσαν έναν ή περισσότερους Εβραίους από δίωξη ή θάνατο κατά το Ολοκαύτωμα. Το έκαναν με πραγματικό προσωπικό ρίσκο, χωρίς οικονομικό ή άλλο αντάλλαγμα και με πράξεις που τεκμηριώνονται με διάφορους τρόπους.

Στην Ελλάδα η οργάνωση αυτή έχει αναγνωρίσει άλλες τριακόσιες εξήντα πέντε περιπτώσεις Ελλήνων ως «Δικαίους των Εθνών». Μεταξύ αυτών τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό, τον Δημήτριο της Ζακύνθου μαζί με τον

τότε δήμαρχο Λουκά Καρρέρ, που όταν τους ζήτησαν οι Γερμανοί να ονομάσουν τους Εβραίους της Ζακύνθου έδωσαν μόνο τα δύο δικά τους ονόματα, τη Λίλα Καραγιάννη, μια απλή νοικοκυρά, και πολλούς άλλους.

Στην εποχή μας χρειαζόμαστε ανθρώπους σαν τον Ελί Βιζέλ, σαν την Αγία Μαρία των Παρισίων, σαν τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό που είχε δώσει εντολή στους ιερείς να εκδίδουν πλαστά πιστοποιητικά βάφτισης για τους Εβραίους και αν έχουμε τέτοιους ανθρώπους, υπάρχει η ελπίδα να σώσει η ανθρωπότητα τον ανθρωπισμό της. Ας ευχηθούμε να σωθούν τα εκατομμύρια των συνανθρώπων μας που ακόμα και σήμερα βιώνουν τον φόβο της βίας, για ρατσιστικούς και πολιτικούς λόγους και τη φρίκη του πολέμου στην Ουκρανία, στην Παλαιστίνη, στο Σουδάν, στο Κονγκό και πάει λέγοντας, όλοι οι αριθμοί αυτών των ανθρώπων που πονούν και κινδυνεύουν.

Θα καταθέσω απλώς τον κατάλογο των Ελλήνων που έχουν καταταγεί σε αυτήν τη μεγάλη ομάδα και τα εξώφυλλα των δύο βιβλίων στα οποία αναφέρθηκα.

(Στο σημείο αυτό η Βουλευτής κ. Αθηνά Λινού καταθέτει για τα Πρακτικά τα προαναφερθέντα έγγραφα, τα οποία βρίσκονται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε, κυρία συνάδελφε.

Η επετειακή αναφορά ολοκληρώνεται με την ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού κυρίας Μενδώνη.

Παρακαλώ, κυρία Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΕΝΔΩΝΗ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, με ιδιαίτερη τιμή βρίσκομαι ενώπιόν σας σήμερα εκ μέρους της Κυβέρνησης στην ειδική κοινοβουλευτική διαδικασία που τιμά την Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος, την 27^η Ιανουαρίου, ημέρα απελευθέρωσης του Άουσβιτς, που καθιερώθηκε ως ημέρα μνήμης το 2004, με ομόφωνη απόφαση όλων

των πτερύγων της Βουλής των Ελλήνων, μία απόφαση η οποία εκπλήρωσε ένα χρέος και μια διαρκή υπενθύμιση της ανείπωτης ναζιστικής θηριωδίας που στιγμάτισε την ιστορία της ανθρωπότητας.

«Έχεις την αίσθηση πως από στιγμή σε στιγμή θα σταματήσει η καρδιά σου έτσι όπως την έχει πλακώσει ένα πένθος, μια θλίψη, ένας καημός, που δεν μπορεί να αντέξει άνθρωπος» γράφει στο βιβλίο «Η Κόλαση της Τρεμπλίνκα» ο Ρωσοεβραίος συγγραφέας και ανυποχώρητος πολέμιος κάθε ολοκληρωτισμού Βασίλι Γκρόσμαν, ο οποίος ως πολεμικός ανταποκριτής ακολουθούσε τα σοβιετικά στρατεύματα που απελευθέρωσαν το ναζιστικό κολαστήριο. Ξεχωρίζω αυτήν από τις μύριες μαρτυρίες, για να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το μέγεθος του εγκλήματος, γιατί η σύλληψή του είναι σχεδόν αδύνατη για τον ανθρώπινο νου.

Είναι συγκλονιστικό να συνειδητοποιεί κανείς πώς η επιστημονική γνώση, η εμπειρία, η καινοτομία για την εποχή, η εξειδίκευση μπορεί να οδηγήσουν σε απάνθρωπες συμπεριφορές και σε στυγνές εγκληματικές δράσεις. Η οργανωμένη γενοκτονία έξι εκατομμυρίων Εβραίων από όλες τις χώρες της κατεχόμενης Ευρώπης αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην Ιστορία. Ποτέ άλλοτε δεν επιχειρήθηκε η μέχρι ενός εξόντωση ενός ολόκληρου λαού και ποτέ άλλοτε δεν χρησιμοποιήθηκαν τόσο καλοσχεδιασμένες μέθοδοι πραγματικά βιομηχανικής κλίμακας για τον αφανισμό εκατομμυρίων ανθρώπων.

Μεταξύ των θυμάτων της θηριωδίας του Ολοκαυτώματος ήταν και οι περισσότεροι από εξήντα χιλιάδες Έλληνες Εβραίοι ξεριζωμένοι από τη συμπαγή Σεφαραδίτικη Κοινότητα της Θεσσαλονίκης, μιας από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως μητροπόλεις του εβραϊσμού, αλλά και από την αρχαία Ρωμανιώτικη κοινότητα των Ιωαννίνων, τις κοινότητες του Βόλου, της Λάρισας, της Αθήνας, της Χαλκίδας, της Βέροιας, της Κέρκυρας και τόσων άλλων πόλεων όπου οι Εβραίοι επί αιώνες ζούσαν ειρηνικά και αρμονικά με τους χριστιανούς συμπολίτες τους.

«Μέσα σε λίγες ώρες η Κοινότητα των Εβραίων βούλιαξε ακέραια, με τη Συναγωγή της, τα μαγαζιά της, τους παράδες τους μαζωμένους πεντάρα πεντάρα. Δεν έμεινε τίποτε. Η μικρή μας πόλη με πιασμένη την ανάσα άκουσε τον σπαραγμό και τον θρήνο που υψώθηκε από τα Οβραίικα». Έτσι λιτά περιγράφει ο Δημήτρης Χατζής στο διήγημα «Σαμπεθαί Καμπιλής» το τέλος της Κοινότητας των Ιωαννίνων. Στα Γιάννενα, όπως και στη Θεσσαλονίκη, οι εβραϊκές κοινότητες σχεδόν εξαφανίστηκαν. Σε άλλες πόλεις συρρικνώθηκαν σημαντικά, καθώς ήταν εκατοντάδες οι «Δίκαιοι των Εθνών», οι μη Εβραίοι, που με άφατο θάρρος και με κίνδυνο της ζωής τους έκρυψαν, φυγάδευσαν και έσωσαν πάμπολλους Εβραίους συμπολίτες τους.

Στη Ζάκυνθο ο λαός υπό την καθοδήγηση του δημάρχου και του μητροπολίτη έκρυψε τους Εβραίους Ζακυνθίους, από τους οποίους δεν χάθηκε ούτε ένας. Ο ελληνικός εβραϊσμός υπέστη ανεπανόρθωτο πλήγμα χάνοντας το 86% του πληθυσμού του, ενώ πολλοί διασωθέντες μετανάστευσαν. Άλλοι επιζώντες γύρισαν στον γενέθλιο τόπο και βρήκαν τα σπίτια τους κατελημμένα και τις περιουσίες τους σφετερισμένες. Πολλοί αντιμετώπισαν την εχθρότητα των μέχρι πρότινος γειτόνων τους, γιατί δίπλα στις ιστορίες της αυτοθυσίας και του θάρρους υπήρξαν και αυτές οι σκοτεινές, οι πολύ σκοτεινές στιγμές.

Η αναγνώρισή τους δεν είναι μόνο πράξη ευθύνης και λύτρωσης. Συμβάλλει ουσιαστικά στην εθνική αυτογνωσία. Την τιμή στα θύματα συνοδεύει το χρέος να μείνει η μνήμη άσβεστη και να συντρίβουν οι μεγαλύτερες απειλές της: η σχετικοποίηση και η λήθη. Η κοινότητα του κακού, στην οποία χτίστηκε το Ολοκαύτωμα, караδοκεί πάντα. Δεν έπαψε ποτέ να προσπαθεί να κερδίσει έδαφος στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, με τον ιστορικό αναθεωρητισμό, με βανδαλισμούς σε μνημεία, ακόμα και ως συγκροτημένη πολιτική έκφραση.

Η ιερή υποχρέωση της δημοκρατίας είναι και παραμένει να αποδοκιμάζει τους πολιτικούς επιγόνους του ναζισμού, αλλά και να φράζει τον δρόμο στους νοσταλγούς και στους αρνητές του Ολοκαυτώματος, με τα όπλα

που της δίνουν οι ίδιες οι καταστατικές της αρχές, με τη συστράτευση κράτους και Κοινωνίας των Πολιτών, με τη συστηματική διαπαιδαγώγηση μέσω της εκπαίδευσης, των μουσείων, όπως το υπό ανέγερση Μουσείο του Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη και των τόπων μνήμης, όπως της ανάδειξης του σιδηροδρομικού σταθμού στις Καρυές Φθιώτιδας, όπου βρήκαν τον θάνατο δεκάδες Εβραίοι συμπατριώτες μας, της ενθάρρυνσης της ιστορικής έρευνας και ασφαλώς μέσω της συνεργασίας σε υπερεθνική κλίμακα.

Το Ολοκαύτωμα υπήρξε κηλίδα και ντροπή της ηπείρου μας και του πολιτισμού της και ως Ευρώπη συντεταγμένη πρέπει να διαχειριστούμε τη μνήμη του, ιδιαίτερα σήμερα που οι αξίες του ανθρωπισμού, της διεθνούς νομιμότητας, της ελευθερίας και της δημοκρατίας αμφισβητούνται και δοκιμάζονται πολλαπλώς.

«Η μνήμη αγήρωος» είναι το λιτό επίγραμμα στην αναθηματική στήλη που στέκει λίγα μέτρα μακριά από εδώ, κοντά στην κεντρική είσοδο του κτηρίου της Βουλής, προς τιμήν των οκτώ Ελλήνων Εβραίων Βουλευτών που εκτελέστηκαν από τους ναζί ή εξοντώθηκαν στα κρεματόρια του Άουσβιτς και του Μπίρκεναου. Δεν μπορώ να σκεφτώ πιο συμπυκνωμένο, πιο πυκνό μήνυμα για να τιμήσουμε τη μνήμη όλων των Ελλήνων Εβραίων οι οποίοι χάθηκαν στην πιο ανείπωτη φρικαλεότητα που γνώρισε το ανθρώπινο γένος. Η Εθνική Αντιπροσωπεία, ο λαός τιμά τη μνήμη τους.

Η Βουλή των Ελλήνων τιμά τα θύματα του ναζισμού, τους Έλληνες Εβραίους μάρτυρες και μαζί τους δεν ξεχνά και τους Έλληνες πολίτες που έσωσαν, με κίνδυνο της ζωής τους, τους διωκόμενους από τους ναζί συμπολίτες τους.

Σκύβουμε το κεφάλι και αποτίνουμε φόρο τιμής στους χιλιάδες νεκρούς που πλήρωσαν τη βία των συνανθρώπων τους με τη ζωή τους. Αυτή η θυσία δεν πρέπει να ξεχαστεί ποτέ. Ποτέ ξανά.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Γεωργαντάς): Ευχαριστούμε πολύ, κυρία Υπουργέ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στο σημείο αυτό θα τηρήσουμε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος.

(Στο σημείο αυτό τηρείται στην Αίθουσα ενός λεπτού σιγή)

Αιωνία τους η μνήμη!

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ολοκληρώθηκε η Επετειακή Αναφορά στην Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος.